

Протидія БУЛІНГУ

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-viii>

Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>

ОЗНАКИ ТОГО, ЩО ДИТИНА ПОТЕРПАЄ ВІД БУЛІНГУ

- Дитина має **ВІДМІННУ РИСУ**, незвичайна зовнішність, особливості конституції, зовнішні ознаки.
- Ви помітили **СИНЦІ** на тілі дитини, походження яких вона не може пояснити.
- У дитини мало чи зовсім **НЕМАЄ ДРУЗІВ**, має складнощі спілкування.
- Часто **Є ОСТАНЬОЮ**, кого запросили в гру або в команду.
- Дитина почала часто приходити до дому **В БРУДНОМУ РОЗІРВАНОМУ ОДЯЗІ**.
- Ви помітили, що у дитини зіпсовані підручники, зошити (розірвані, забруднені, т.).
- Ви помічаєте, що у дитини частіше за звичайне **ЛАМАЮТЬСЯ ІГРАШКИ**, особисті речі.
- Ваша дитина **ПОЧАЛА ПРЦЕ ВЧИТИСЯ**, не хоче ходити до школи, схилює хвороби.
- Ви помітили, що за відсутності об'єктивних причин дитина **ПОЧАЛА ХОДИТИ ДО ШКОЛИ ІНШИМ ШЛЯХОМ**.
- У дитини прояви **САМОРУЙНОВОЇ ПОВЕДІНКИ** (травмування).

ОЗНАКИ ТОГО, ЩО ДИТИНА БУЛІТ

- Ваша дитина **ІМПУЛЬСИВНА, ДРАТІВЛИВА**, домінування емоції.
- Дитина **ПОТЕРПАЛА ВІД НАСИЛЬСТВА** або була свідком насильства по відношенню до будь-кого з членів родини.
- Вашій дитині **ПОДОБАЄТЬСЯ САМОСТЕРДЖУВАТИСЯ** і керувати (маніпулює іншими дітьми в іграх).
- Дитині **НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ ПІДКОРОВАТИСЯ ПРАВИЛАМ**, віддає перевагу насильству для вирішення проблем.
- Дитина занадто **РОЗБІРЛИВА У СПІЛКУВАННІ**.
- Ви помічаєте, що ваша дитина **ОТРИМУЄ ЗАДОВОЛЕННЯ ВІД ВИСМІЮВАННЯ** або **БІЙОК** з іншими дітьми.
- Дитина **ПОВОДИТЬСЯ АГРЕСИВНО** і зухвало.
- Дитина **ЗАНАДТО КАТЕГОРИЧНА**, розділяє світ на чорне і біле.
- Дитина легко переходить на **НЕГАТИВНІ СУДЖЕННЯ** або дії по відношенню до інших.
- Ви помічаєте, що у дитини **НЕСТАБІЛЬНІ СТОСУНКИ** із друзями.

Якщо ви помітили принаймні ПОЛОВИНУ З ЦИХ ОЗНАК, то скоріше за все, дитина ПОТЕРПАЄ ВІД БУЛІНГУ або БУЛИТЬ

Що БАТЬКАМ треба ЗНАТИ і РОБИТИ

Якщо ваша дитина — ЖЕРТВА:

- Не панікуйте, не лайте дитину і не дорікайте: «Я ж тобі казав...».
- Не треба тут же забороняти дитині спілкування з друзями або онлайн-доступ. Спочатку розберіться у ситуації.
- Подаруйте дитині свій час та підтримку. Слухайте і визнавайте її почуття.
- Додайтеся до друзів своєї дитини у соцмережах. Стежте за оновленнями, які публікує дитина.
- Пам'ятайте, що іноді батьки своїм втручанням можуть ще більше зашкодити ситуації.
- Разом з дитиною пограйтеся в рольову гру, аби проговорити, як вона сама може протидіяти зловмисникам у різних ситуаціях.

Найчастіше ЖЕРТВАМИ булінгу СТАЮТЬ ДІТИ, які є «ІНАКШИМИ» (наприклад, з певними фізичними особливостями або з іншого соціального середовища)

Якщо ваша дитина — ЗЛОВМИСНИК:

- Час з'ясувати, чому він так діє? Може, прагне вашої уваги?
- Вчіть дитину емпатії та поваги до інших людей.
- Будьте жорсткими у тому, що ця поведінка — неприйнятна, і дитина буде покарана, якщо не припинить її.

Що ДИТИНІ треба ЗНАТИ і РОБИТИ якщо вона потерпає від булінгу:

- ПОВІДОМИТИ** своїм батькам або вчителю про будь-яке зловживання по відношенню до неї.
- ЗБЕРЕГАТИ БУДЬ-ЯКІ ДОКАЗИ АГРЕСІЇ.** У випадках кібербулінгу — знімки екрану, текстові повідомлення, електронну пошту та ін.
- Намагатися **НЕ ВТЯГУВАТИСЯ** у жодні **ПЕРЕПАЛКИ**, в тому числі онлайн.
- ПРИПИНІТИ ВІДПОВІДАТИ** чи спілкуватися зі зловмисником. Заблокувати, забанити його.

[Насильство починається з дрібниць! Звернися по допомогу!](#)

[Ліфлет А5 діти ONLINE \(1\).pdf](#)

[Як уберегти дитину від насильства? Ліфлет А5 батьки ONLINE \(1\).pdf](#)

Про кібербулінг для підлітків
<https://osvita.diia.gov.ua/courses/cyberbullying>

Національна дитяча «гаряча» лінія
0800500225
Або
116 111
анонімно та безкоштовно

Дії керівника(-ці) закладу освіти:

У разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування)

Кого повідомляє?

- ✓ Територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України;
- ✓ Принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
- ✓ Службу у справах дітей;
- ✓ Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- ✓ За потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги.

У який строк?

У строк, що не перевищує 1-ї доби;

Наказом не визначено з моменту скликання засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) (не пізніше ніж упродовж 3-х робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення)

Повноваження керівника(-ці) закладу освіти:

У разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування)

- ✓ Приймає заяви та повідомлення;
- ✓ Затверджує постійний склад комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) наказом на початку навчального року;
- ✓ Визначає функціональні обов'язки кожного члена комісії;
- ✓ Скликає засідання комісії не пізніше ніж впродовж 3-х робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення;
- ✓ Є головою комісії з розгляду випадку булінгу (цькування);
- ✓ Оформляє наказом протокол засідання комісії, доводить до відома учасників (-ць) освітнього процесу рішення комісії згідно з протоколом засідання та здійснює контроль за їхнім виконанням

Діяльність щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти

- ✓ Розробляє (до початку навчального року), затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти
- ✓ Забезпечує проведення моніторингу (за потреби, але не рідше одного разу на півріччя) ефективності виконання Плану та внесення (за потреби) до нього змін

Повноваження комісії з розгляду випадку булінгу (цькування)

Мета діяльності

- ✓ Припинення випадку булінгу (цькування) в закладі освіти;
- ✓ Відновлення та нормалізація стосунків;
- ✓ З'ясування причин, які призвели до випадку;
- ✓ Оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в соціальних та психолого-педагогічних послугах; забезпечення таких послуг.

Склад комісії

Кількісний

- ✓ Голова – керівник(-ця) закладу освіти;
- ✓ Секретар(-ка);
- ✓ Заступник(-ця) голови;
- ✓ та не менше ніж п'яти її членів.

Якісний

- ✓ Педагогічні (науково-педагогічні) працівники, у тому числі практичний психолог та соціальний педагог (за наявності) закладу освіти;
- ✓ Представники служби у справах дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

За згодою:

- ✓ Батьки або інші законні представники малолітніх або неповнолітніх сторін булінгу (цькування);
- ✓ Сторони булінгу (цькування);
- ✓ Представники інших суб'єктів реагування

Завдання комісії

- І етап:**
- ✓ Збір інформації щодо обставин випадку булінгу (цькування);
  - ✓ розгляд та аналіз зібраних матеріалів щодо обставин випадку булінгу (цькування)
  - ✓ прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві.

Регламент діяльності

Комісія виконує свої обов'язки на постійній основі. Склад комісії затверджується керівником(-цею) закладу освіти. Засідання комісії проводяться у разі потреби. Дату, час і місце проведення засідання комісії визначає її голова - керівник(-ця) закладу освіти.

✓ Голова комісії скликає засідання комісії не пізніше ніж упродовж 3-х робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.

✓ Комісія розглядає заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) та виконує свої завдання у строк який не має перевищувати 10-ти робочих днів із дня отримання заяви або повідомлення керівником(-цею) закладу освіти.

✓ Секретар комісії:

- не пізніше 18-ї години дня, що передує дню засідання комісії, повідомляє всіх учасників(-ць);
- веде протокол засідання комісії за формою згідно з додатком до цього Порядку, що оформлюється наказом керівника(-ці) закладу освіти.

ІІ етап. У разі прийняття рішення комісією про наявність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві:

- ✓ оцінка потреб сторін булінгу (цькування) в отриманні соціальних та психолого-педагогічних послуг, забезпечення таких послуг;
- ✓ визначення причин булінгу (цькування) та усунення таких причин;
- ✓ визначення заходів виховного впливу щодо сторін булінгу (цькування);
- ✓ моніторинг ефективності соціальних та психолого-педагогічних послуг;
- ✓ моніторинг ефективності заходів з усунення причин булінгу (цькування)
- ✓ моніторинг ефективності заходів виховного впливу
- ✓ корегування (за потреби) відповідних послуг та заходів;
- ✓ надання рекомендацій для педагогічних (науково-педагогічних) працівників закладу освіти щодо доцільних методів здійснення освітнього процесу та інших заходів з малолітніми чи неповнолітніми сторонами булінгу (цькування), їхніми батьками або іншими законними представниками;
- ✓ надання рекомендацій для батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

ЯК БАТЬКАМ ЗАПОБІГТИ РИЗИКІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ДІТЕЙ В ПЕРІОД ВІЙНИ

”

Домашнє насильство – адміністративний та кримінальний злочин (173-2 ст. Кодексу про адміністративні правопорушення, ст.126-1 Кримінального Кодексу України).

”

Важкий емоційний та психологічний стан дорослих, спричинений війною, не виправдовує домашнє насильство над дітьми!

Домашнє насильство може проявлятися, коли батьки, сестри, брати, тітки, дядьки, бабусі, дідусі або інші родичі (незалежно від місця, де відбувається насильство) вчиняють до дитини:

- штовхання;
- хапання, ляпаси;
- викручування рук;
- смикання за волосся;
- завдання синців та побоїв на тілі;
- сексуальні домагання;
- дії сексуального характеру;
- словесні образи, погрози вбивством;
- приниження;
- залякування;
- пошкодження, псування або приховування особистих речей тощо;
- примус виконувати важку непосильну роботу;
- позбавлення їжі, одягу та іншого майна чи коштів;
- інше.

РЕКОМЕНДАЦІЇ БАТЬКАМ ПРО ПОВЕДІННЯ З ДИТИНОЮ, ЯКЕ УНЕМОЖЛИВИТЬ СКОЄННЯ СИТУАЦІЇ НАСИЛЬСТВА ЧИ ПОТРАПЛЕННЯ В НЕЇ:

- ✔ дитина має почуватися з вами на рівних, як із другом/подругою. Це дозволить встановити довірливі, чесні, відкриті стосунки. Тоді вона/він зможе відверто розповісти вам про свої проблеми та труднощі;
- ✔ при спілкуванні з дитиною намагайтесь обирати для себе таке місце розташування, щоб ваші очі та очі дитини були на одному рівні;
- ✔ заохочуйте дитину розповідати про свої почуття, переживання;
- ✔ виявляйте щире співчуття та інтерес до дитини, не перетворюйте розмови з нею на допит, ставте прості, щирі запитання («Що трапилось?», «Що сталося?»);
- ✔ уважно вислуховуйте дитину;
- ✔ старайтесь побачити ситуацію очима дитини;
- ✔ допомагайте дитині знайти власний вихід із ситуації;
- ✔ ваша роль полягає в тому, щоб надати дружню підтримку, почути дитину, бути поряд, коли вона страждає, навіть якщо вам здається, що її проблему вирішити неможливо;
- ✔ сприймайте дитину як особистість з її цінностями, переконаннями, бажаннями; якщо ви не знаєте, що говорити, просто будьте поруч;
- ✔ цікавтеся життям дитини:
  - Як твої справи? Ти чимось засмучений(-на)? Що приємного сталося сьогодні?;
  - Що тобі подобається? Розкажи про своїх друзів? Яку ти любиш музику, ігри? Я хочу послухати її разом із тобою/пограти з тобою;
- ✔ звертайте увагу на коло спілкування дитини в реальному житті. Цікавтеся, хто її друзі, чим вони займаються;
- ✔ виявляйте цікавість до того, в яких соціальних мережах та групах вона спілкується, з ким контактує, на які теми. Контролюйте перебування та спілкування вашої дитини в Інтернеті, використовуючи сучасні технології.

Brot
für die Welt

УКРАЇНА
Ла Страда

Національна гаряча лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації:

☎ 116 123, 0 800 500 335

📱 @lasrada-ukraine

📍 @NHL116123

📺 @lasradaukraine

Цей матеріал було розроблено та надруковано в рамках проекту «Попередження гендерно зумовленого насильства, торгівлі людьми та порушення прав дитини: надання послуг підтримки для постраждалих осіб» за підтримки Міжнародної Протестантської агенції служби розвитку протестантської Діаконії «Хліб для Світу»

© Громадська організація «Ла Страда-Україна», 2022. Матеріал підготували Андрєєнкова Вероніка, Легенька Марина, Харківська Тетяна, Бондар Валерія